

Een bi-zon-der jaar

door Carel de Goeij

Kampen IJsselsterk, Kampen knooppunt, Kampen cultuurstad. Nee, aan pak-kende oneliners hier ter stede geen gebrek. Vaak is de werkelijkheid een stuk fletser dan de woorden willen doen geloven. Bepaald geen adequate omschrij-vingen van de huidige staat, eerder moeizame bezweringsformules voor een verhoopde toekomst.

Maar - eerlijk is eerlijk - afgelopen jaar zette Kampen wel degelijk een aardige stap in de goede richting van knooppunt en cultuurstad. De aanleg van de nieuwe Hanzelijn denderde de Zwartendijk over, heel Kamperveen door en vleide zich al rood aangelopen over de IJssel tussen Hattem en Zwolle. Dat hadden de vroede Kamper vaderen bij de opening van het Kamper lijntje in 1865 ook bepaald niet vermoed, dat het nog bijna anderhalve eeuw zou duren voor Kampen van een doorgaande spoorverbinding zou zijn voorzien... Maar dit terzijde. Samen met de nieuwe Zuiderzeehaven en de verbreding van de N50, die al aardig wat trekjes van een heuse A50 begint te vertonen, brengt de Hanzelijn de verwezenlijking van het knooppunt-visioen toch een aardig stuk-je dichterbij. En wat de cultuurstad betreft, ook daar wist Kampen vorig jaar met de heropening van het Stedelijk Museum in het voormalige stadhuis een mooie stap te zetten. Zeker, daar gingen zeven jaar van praten, procedures en problemen aan vooraf, maar goed, we zijn hier te Campen, zullen we maar zeggen. Het nieuwe museum moet spil en vliegwiel van - daar hebben we 'm weer - 'Kampen cultuurstad' worden. De start in maart was veelbelovend met de opening van het vernieuwde Stedelijk Museum: een uitgekiend museaal concept en een sprankelende inrichting van de vaste collectie rond vier solide thema's: Religie, Water, Oranje en Rechtspraak & Bestuur. Daarnaast een 'Gouden Zaal' voor - naast trouwen natuurlijk - allerlei speciale activiteiten en een mooie ruimte voor wisselexposities. De reacties van Kampenaren en gasten uit de rest van het land waren dan ook vrijwel zonder uitzondering vol lof. De start was goed, maar kan het museum dat ook volhouden en zijn rol als spil en vliegwiel waarmaken?

Eerst maar even terug naar 'Kampen knooppunt'. Zover als je aan de zuid-westkant van de stad kunt kijken is het land op de schop gegaan: de N50 opge-

tild en van nieuwe onderdoorgangen voorzien, drie nieuwe rotondes, een immense betonnen bak voor het nieuwe spoor, de contouren van het nieuwe station en overall reusachtige bulten zand en rondcrossende bulldozers. De Zwartendijk definitief in tweeën geknipt, met als doekje voor het bloeden een fietstunneltje...

Wie nu nog niet in de gaten heeft dat Kampen z'n achterdeur openzet naar de Randstad is horende doof en ziende blind. Het is op z'n zachtst gezegd bepaald even slikken voor wie gehecht is aan het vertrouwde beeld van een Kampen dat zich achter IJssel en stadsfront hult in relatief isolement en zowel de opbrengsten als uitwassen van pretpark Nederland hooghartig aan zich voorbij laat gaan. Die tijd lijkt voorgoed voorbij.

Hoewel... Ruim vijftig jaar geleden waren de verwachtingen minstens even hoog gespannen door de op handen zijnde drooglegging van Oostelijk Flevoland. Veel meer nog dan de Noordoostpolder zou dit nieuwe stuk Nederland Kampen uit zijn isolement verlossen en van de stad een knooppunt en schakel tussen Randstad en Oost- en Noord-Nederland maken. Kampen vierde de sluiting van de ringdijk met drie weken(!) van feestelijkheden (Operatie H₂O). Elders in deze almanak leest u daar in de Kamper canon meer over. Ik volsta hier met een verwijzing naar de opmerking van de toenmalige minister van Verkeer en Waterstaat Algra dat 'het belang van Kampen zeker meegewogen zou worden, maar dat het nog lang niet zeker was hoe de ontsluitingswegen zouden komen te lopen'.

De waarschuwing werd overstemd door het feestgedruis, maar had bepaald een voorspellende waarde. De verhoopde verkeersstromen door Kampen bleven uit en de meeste 'doorbraakplannen' stierven een zachte dood. Kampen bleef sociaal en economisch op een eiland liggen. Pas met de aanleg van de N50 in de jaren negentig en de komst van Zuiderzeehaven en Hanzelijn nu lijkt het ideaal van 'knooppunt Kampen' weer binnen handbereik te komen. Net zoals in de jaren vijftig zal van vanzelfsprekendheid geen sprake zijn. Grote verschil met toen is wel dat de euforie nu geënt is op de nieuwe infrastructuur en niet op nieuw afzetgebied, zoals destijds.

In mei ging een meerderheid van de gemeenteraad akkoord met de Structuurvisie 2030 die een fundament legt onder het openzetten van de achterdeur naar de Randstad. Heikel punt daarin - en reden waarom veel raadsleden tegenstemden - is de mogelijkheid van woningbouw 'over de Zwartendijk', in het gebied tussen de nieuwe Hanzelijn en de 'bypass', de hoogwatergeul die men wil aanleggen tussen IJssel en Drontermeer. De spraakmakende actiegroep Zwartendijk gooiden nog wat extra olie op het vuur

met verontrustend klinkende getallen en verhalen over overstromingsrisico's. Maar dat het in Kampen door de bypass onveilig wordt konden de actievoerders niet hard maken en in januari 2010 gaf een raadsmeerderheid zijn zegen aan het bypassplan, net zoals ze ruim een half jaar eerder had ingestemd met de Structuurvisie 2030. Ook in Den Haag liggen de bypassplannen goed en de kans dat die hoogwatergeul er daadwerkelijk komt is inmiddels aanzienlijk.

Persoonlijk ben ik de overtuiging toegedaan dat het wel meevalt met de verwachte klimaatverandering en dat de vreeswekkende hoeveelheden water die onze IJssel in de toekomst moet afvoeren met een stevige korrel zout genomen dienen te worden. Ook zonder die bypass houden we het hier wel droog. Maar aan de andere kant: spelen met zand en water is wèl onze *core business*. Daar zijn we gewoon heel goed in. Met de komst van de Hanzelijn zet Kampen z'n deur wijd open naar de Randstad en waarom tuin en vijver aan die kant van het huis dan niet opnieuw ingericht?

De discussies over bypass en woningbouw over de Zwartendijk heen bereikten afgelopen jaar een voorlopig hoogtepunt en zetten de twee tegengestelde visies op de toekomst van de stad Kampen in een scherp licht: aan de ene kant de voorliefde voor een compacte, scherp afgebakende stad met daaromheen ongerepte natuur. In die visie is het gebied tussen Zwartendijk en randmeer heilig, zelfs nu de Hanzelijn er doorheen gaat. Anderzijds een open, parkachtige stad die zich nog wel wat verder kan uitspreiden en aan de randen naadloos overgaat in het omringende platteland.

Het groen-linkse verzet tegen de bouw van woningen over de Zwartendijk heen verbond zich met het Kamper volksgevoel dat zozeer gehecht is aan de huidige contouren van de stad en de Zwartendijk als grens, dat ze walgt van stadsuitbreiding aan de andere kant van die voormalige Zuiderzeedijk. In het wereldbeeld van veel Kampenaren is het volstrekt not-done dat de stad zich over de Zwartendijk heen uitstrekt. En hoewel het verzet tegen bouwen over de Zwartendijk heen (en daarmee tegen de bypass) dus zowel groen-links als Kamper nostalgisch gekleurd is, konden de plannen in de raad op een meerderheid blijven rekenen en kreeg de partij van bypass-boegbeeld Bert Boerman (CU) er bij de raadsverkiezingen van maart 2010 zelfs een zetel bij. Van de drie andere pro-bypass fracties bleef CDA gelijk op 5 zetels, ging de VVD van één naar drie en viel alleen de PvdA terug naar drie. Van een brede afstraffing van de fracties die de bypassplannen en de woningbouw over de Zwartendijk heen steunen is dus bepaald geen sprake.

Toch blijft de aanleg van de bypass en alles wat daar mee samenhangt zowel

in de raad als onder de Kamper bevolking een heikel punt. Infrastructureel wordt Kampen een krachtig knooppunt tussen Randstad en Noordoost-Nederland, maar de mentale geografie van de doorsnee-Kampenaar lijkt daar maar niet aan te willen. Het eilandgevoel is nog altijd sterk.

Daar kan Jan Oosterhof, die in augustus een streep zette onder zijn bijna acht jaar burgemeesterschap van Kampen, over meepraten. Naar Kampen gekomen om hier met behulp van Zuiderzeehaven, N50 en Hanzelijn de overgang van geïsoleerde enclave naar knooppunt in goede banen te leiden, stuitte zijn aanpak - 'Een burgemeester moet trekken en sleuren' - regelmatig op een argwanend onbehagen. De zondagskermis tijdens Sail, Polderpoort, legale coffeeshops en een parkeergarage onder het nieuwe Margaretha - Oosterhof zocht vaak de grenzen van het haalbare op en was daarbij bepaald niet bang Kamper vanzelfsprekendheden én taboes ter discussie te stellen. Oosterhof heeft Kampen een inhaalslag laten maken en hij laat een gemeente achter - inmiddels ruim 50.000 inwoners groot - die een stuk professioneler en daadkrachtiger opereert dan bij zijn aantreden. Oosterhofs opvolger Bort Koelewijn (ChristenUnie) zal als de voortekenen niet bedriegen naar verwachting minder snel en minder vaak de knuppel in het hoenderhok gooien - en dat is maar goed ook. Opnieuw een burgemeester van het kaliber Oosterhof is voor Kampen vermoedelijk wat te veel van het goede.

Dan nog even terug naar Kampen Cultuurstad. Op cultureel gebied was de heropening - eindelijk! - van het Stedelijk Museum in het voormalige raadhuis natuurlijk het hoogtepunt van het jaar. 'Bouwpastoor' Benjamin Koolstra gaf het stokje over aan Stan Petrusa, bepaald geen onbekende in het museale wereldje aan de boorden van de IJssel. Aan Petrusa de uitdaging om als 'cultureel ondernemer' het nieuwe museum daadwerkelijk tot spil en vliegwiel te maken van 'Cultuurstad Kampen'. Gedurende de eerste negen maanden wist het nieuwe museum ruim 23.000 bezoekers te trekken. Een mooi aantal, maar de werkelijke test heeft natuurlijk dit en volgend jaar plaats. Slaagt het museum er in dit bezoekersaantal op peil te houden. En slaagt men er in van het museum met zijn fantastische 'Gouden Zaal' een vitale 'culturele onderneming' te maken? Het museum kan rekenen op veel vrijwilligers, maar het aantal vaste medewerkers is minimaal en gezien de huidige gure financiële wind is het erg onwaarschijnlijk dat de gemeente komende jaren extra zal investeren in de exploitatie. De 'prachtige baby' - zoals het nieuwe museum bij de opening genoemd werd - krijgt geen gemakkelijke jeugd. Het wordt nog een heel zware klus om alle potentie van het museum ook in daden om te zetten. Zeker voor het museum wordt het een heel bi-zon-der jaar.